

ประเด็น สังคม ฉบับที่ B37	29 ก.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น สังคม	กัมพูชากับการละเมิดอนุสัญญาเจนีวา เสี่ยงสะท้อนจากชายแดน	
ประเด็นสำคัญ	-โรงพยาบาลไม่ใช้สนามรบ -การโจมตีพลเรือน: ข้ามเส้นกฎหมายระหว่างประเทศ -ทุนระเบิด: อาวุธที่ไร้ความปราณี -ผลเสียที่กัมพูชาจะเผชิญ	

ในความขัดแย้งตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชาที่กำลังร้อนระอุ กัมพูชา ปฏิบัติการทางทหารที่เข้าชายแดน การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง โดยมีรายงานถึงการโจมตีพื้นที่พลเรือน "โรงพยาบาลพนมดงรัก" และการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อสนธิสัญญาและอนุสัญญา ระหว่างประเทศหลายฉบับที่กัมพูชาเป็นภาคีสมาชิก

โรงพยาบาลไม่ใช้สนามรบ

การโจมตีโรงพยาบาลถือเป็น “อาชญากรรมสงคราม” ตาม อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 4 (Geneva Convention IV, 1949) และ พิธีสารเพิ่มเติมที่ 1 มาตรา 85(3) ที่ระบุชัดเจนว่า “โรงพยาบาลพลเรือนต้องได้รับความคุ้มครอง และการโจมตีโดยเจตนาเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรง” ซึ่งขัดต่อหลักมนุษยธรรมพื้นฐานที่เน้นการปกป้องชีวิตผู้บริสุทธิ์ในยามสงคราม ตามรายงานว่าโรงพยาบาลพนมดงรัก ซึ่งเป็นสถานพยาบาลพลเรือน ได้รับความเสียหายจากการโจมตี ทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์บาดเจ็บ การกระทำความผิดเป็นการละเมิด อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 4 อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มาตรา 18 ซึ่งระบุอย่างเจาะจงว่า “โรงพยาบาลพลเรือนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้การดูแลแก่ผู้บาดเจ็บ ป่วย คนพิการ และสตรีมีครรภ์ จะต้องไม่ตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีไม่ว่าในกรณี

ใดๆ" ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้ Protocol I มาตรา 85(3) การโจมตีโรงพยาบาลพลเรือนโดยเจตนาถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรง (Grave Breach) และอาจถูกพิจารณาให้เป็น อาชญากรรมสงคราม (War Crime)

โดยอนุสัญญาเจนีวา ตามศึกสงคราม สถานพยาบาลเป็นสถานที่ที่ต้องห้ามในการโจมตี ตามหลักพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้น การโจมตีต่อสถานพยาบาลหรือสถานที่ที่ใช้รักษาผู้บาดเจ็บเป็นสิ่งที่ต้องห้ามอย่างชัดเจน เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวไม่ใช่เป้าหมายทางการทหาร มีกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับที่กล่าวถึงการห้ามการโจมตีต่อสถานพยาบาลต่าง ๆ รวมถึงอนุสัญญาเจนีวาหลายฉบับ ซึ่งมีความตกลงระหว่างประเทศภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหลายฉบับที่กล่าวถึงหลักการห้ามโจมตีสถานพยาบาล ยกตัวอย่างได้ดังนี้

อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 1 ว่าด้วยผู้บาดเจ็บ และป่วยในกองทัพในสนามรบ ค.ศ. 1949 (The First Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field) (อนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 1) ระบุไว้ในข้อ 19 โดยสรุปว่า สถานประจำและหน่วยทางการแพทย์เคลื่อนที่ของบริการทางการแพทย์นั้นห้ามมิให้ทำการโจมตีเลยไม่ว่าจะในพฤติการณ์ใด ๆ และจะต้องได้รับความเคารพและความคุ้มครองจากภาคีคู่พิพาท

สิ่งที่กัมพูชากระทำ ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการกระทำที่อาจเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบและร้ายแรง การโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมายระหว่างพลเรือนกับทหาร การมุ่งทำลายสถานพยาบาล และการใช้อาวุธที่ถูกประชาคมโลกตราหน้าว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ล้วนเป็นการกระทำที่ไม่อาจยอมรับได้

การโจมตีพลเรือน: ข้ามเส้นกฎหมายระหว่างประเทศ

นอกจากโรงพยาบาลแล้ว ยังมีรายงานการโจมตีที่มุ่งเป้าไปยังชุมชนชาวไทยโดยตรง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย รวมถึงเหตุยิงใส่ร้านสะดวกซื้อเซเว่น-อีเลฟเว่น อ. กันทรลักษ์ ศรีสะเกษ ทำให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย การกระทำเหล่านี้ขัดต่อหลักการคุ้มครองพลเรือน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ของอนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ 4 และ มาตรา 3 ร่วม (Common Article 3) ที่ห้ามการกระทำทารุณทุกรูปแบบต่อบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบ และหลักการสากลตามกฎหมาย

มนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) ระบุไว้ชัดเจน ห้ามโจมตี เด็ก สตรี ผู้บริสุทธิ์

ทุ่นระเบิด: อาวุธที่ไร้ความปราณี

นอกเหนือจากการโจมตีพลเรือนโดยตรงแล้ว ยังมีข้อกล่าวหาที่น่ากังวลเกี่ยวกับการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยกองกำลังกัมพูชา การกระทำนี้ถือเป็นการละเมิด "อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและการทำลายทุ่นระเบิด" หรือ

ที่รู้จักกันในชื่อ อนุสัญญาออตตาวา (Ottawa Treaty) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 1999 ถือเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญของมนุษยชาติในการสร้างบรรทัดฐานสากลเพื่อต่อต้านอาวุธที่โหดร้ายและไร้การเลือกเป้าหมายนี้ โดยมีพันธกรณีหลักคือ

- ห้าม การใช้ สะสม ผลิต และโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสิ้นเชิง

- ทำลาย ทุ่นระเบิดที่สะสมไว้ทั้งหมดภายใน 4 ปี
- เก็บกู้ พื้นที่ปนเปื้อนทุ่นระเบิดทั้งหมดภายใน 10 ปี

อนุสัญญาเจนีวา: ขอบเขตที่กัมพูชาละเมิด

อนุสัญญาเจนีวา (Geneva Conventions) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ได้กำหนดหลักการพื้นฐานที่ต้องได้รับการเคารพในการทำสงคราม โดยเฉพาะอนุสัญญาดับที่ 4 ว่าด้วยการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม มีข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ ดังนี้:

1. ห้ามโจมตีพลเรือน (Common Article 3 และ Article 51 แห่ง Additional Protocol I) การโจมตีหมู่บ้านหรือพื้นที่พลเรือนโดยไม่มีการจำแนกเป้าหมายถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรง เหตุการณ์ที่มีการยิงปืนใหญ่เข้าสู่เขตบ้านเรือนใน อ.รัฐประเทศ จ.สระแก้ว โดยไม่มีคำเตือนหรือแยกแยะเป้าหมาย เป็นหลักฐานชัดเจนของการละเมิดข้อห้ามนี้

2. การใช้ความรุนแรงโดยไม่จำเป็น และการไม่คุ้มครองผู้ได้รับบาดเจ็บ รายงานจากสภาทนายความไทยระบุว่ากัมพูชาปิดกั้นการอพยพผู้บาดเจ็บบริเวณชายแดน ซึ่งขัดกับมาตรา 10 และ 18 ของอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยสิทธิของผู้บาดเจ็บและสิทธิในการรับการรักษาพยาบาล

3. การโจมตีสถานที่ที่มีการคุ้มครองพิเศษ มีการระบุว่ากระสุนบางส่วนตกใกล้โรงเรียนบ้านหนองม่วง อันเป็นสถานศึกษาซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

กัมพูชาจะได้อะไร แม้การกระทำเช่นนี้ขัดหลักสากล แต่กัมพูชามีเป้าหมายแฝง

ในเชิงภายในประเทศ กระตุ้นความรู้สึกร่วมของประชาชนผ่านกระแสชาตินิยม สร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลในการใช้อำนาจพิเศษหรือควบคุมสื่อภายใน การสร้างกระแสชาตินิยมในประเทศ เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากปัญหาเศรษฐกิจหรือการเมืองภายใน

ในเชิงระหว่างประเทศ อาจหวังให้ไทยเป็นฝ่ายตอบโต้กลับก่อน เพื่อใช้เหตุเป็นการ “ป้องกันตนเอง” บนเวทีโลก โดยยั่วยุไทยให้ตอบโต้เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการขอความช่วยเหลือทางทหารจากประเทศพันธมิตร เช่น จีน หรือรัสเซีย และควบคุมสื่อและสังคม ผ่านภาวะฉุกเฉินหรือกฎอัยการศึก ซึ่งช่วยเสริมอำนาจรัฐ

ผลเสียที่กัมพูชาจะเผชิญ

1. ความเสียหายทางการทูต การละเมิดอนุสัญญาเจนีวาทำให้สูญเสียความชอบธรรมในสายตานานาชาติ ไทยสามารถรวบรวมหลักฐานและร้องเรียนต่อสหประชาชาติและศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC)
2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ นักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะจากตะวันตก อาจถอนตัวหากเกิดความไม่แน่นอนด้านเสถียรภาพ การค้าชายแดนซึ่งเป็นรายได้สำคัญของกัมพูชา อาจถูกไทยระงับหรือกำหนดมาตรการตอบโต้ทางเศรษฐกิจ
3. โอกาสเกิดการตอบโต้แบบ “นิ่มนวลแต่หนักแน่น” จากไทย ไทยอาจเพิ่มความร่วมมือกับกองทัพเวียดนามหรือเปิดเวทีความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อโดดเดี่ยวกัมพูชาในทางยุทธศาสตร์

เสียงสะท้อนจากความเจ็บปวด

การที่รัฐหนึ่งเลือกใช้อาวุธกับพลเรือนแทนการเจรจา คือการย้อนรอยประวัติศาสตร์อันเจ็บปวดที่มนุษยชาติเคยร่วมกันเรียนรู้และพยายามหลีกเลี่ยง การโจมตีโรงพยาบาลไม่ใช่เพียงการทำลายอาคาร แต่เป็นการทำลาย “หัวใจของมนุษยธรรม” ประเทศไทยไม่ควรตอบโต้ด้วยความรุนแรง แต่ต้องยืนหยัดด้วย “หลักการแห่งความยุติธรรม” ใช้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือ และยืนยันต่อโลกว่า “ในขณะที่อีกฝ่ายเลือกใช้อาวุธ เราเลือกใช้คุณธรรม” เพราะความมั่นคงที่แท้จริง ไม่ได้อยู่ที่จำนวนอาวุธ แต่อยู่ที่การมีจริยธรรมเป็นเกราะกำบัง

“สงครามอาจทำให้ชนะพื้นที่ แต่ความยุติธรรมจะชนะใจคนทั้งโลก”

พ.อ.หญิง ฌักค ภัคคะกรณ์
 อจ.ทก.สมย.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.dailynews.co.th/news/4946786/>
2. <https://www.bbc.com/thai/articles/c5y91298dd8o>
3. <https://today.line.me/th/v3/article/9mlkP2x>